

Cestovný ruch

01.10.2021 |

Metodické vysvetlivky - vybrané ukazovatele

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu

Štatistika ubytovacích zariadení poskytuje informácie o činnosti ubytovacích zariadení, ktoré oslovujeme štatistickým formulárom CR 1-12 – Mesačný výkaz o činnosti ubytovacieho zariadenia.

Súbor spravodajských jednotiek, ktoré v mesačnej periodicite oslovujeme výkazom sú **všetky právnické osoby a fyzické osoby s identifikátorom IČO – podnikateľov bez ohľadu na počet zamestnancov a hlavnú činnosť, ktoré sú vedené v Registri ubytovacích zariadení Štatistického úradu Slovenskej republiky a poskytovali prechodné ubytovanie návštevníkom (aktívnym účastníkom cestovného ruchu)** v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu. Spravodajskú povinnosť nemajú fyzické osoby poskytujúce ubytovacie služby tzv. "zimmer frei", nakoľko tieto nemajú status podnikateľského subjektu. ŠÚ SR v pravidelnej ročnej periodicite oslovuje všetky obce s cieľom získať informácie o podnikateľských subjektoch/prevádzkovateľoch a o samotných ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu slúžiacie na aktualizáciu registra ubytovacích zariadení.

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu sú zariadenia, ktoré pravidelne (alebo príležitostne) poskytujú prechodné ubytovanie návštevníkom. Patria sem hotely, botely, motely, penzióny, turistické ubytovne, chatové osady, kempingy, ostatné hromadné zariadenia a ubytovanie na súkromí. Za ubytovacie zariadenie v chatových osadách a kempingoch sa nepovažujú jednotlivé chaty, zruby alebo stany prevádzkovateľa, ale iba chatové osady a kempingy ako celky.

Z pohľadu účelu štatistického zisťovania CR 1-12, medzi návštevníkov v ubytovacom zariadení nepatria domáci a zahraniční pracujúci zamestnaní na Slovensku, ktorí používajú dočasne zariadenie ako ubytovňu ako aj študenti, ktorí internátne ubytovanie taktiež využívajú na prechodný pobyt a nie sú aktívnymi účastníkmi cestovného ruchu. V prípade, že internátne ubytovanie má vyčlenené aj kapacity pre aktívnych účastníkov cestovného ruchu, tí sa do mesačného zisťovania zahŕňajú.

Činnosť ubytovacích zariadení je silne ovplyvňovaná sezónnosťou t. j. ubytovacie zariadenia poskytujú svoje kapacity v zimnej, v letnej sezónne resp. celoročne. V závislosti od dopytu preto kolíše obsadenosť lôžok/izieb.

Kategória - určuje druh ubytovacieho zariadenia.

Trieda - stanovuje minimálne požiadavky na vybavenie, úroveň a rozsah služieb spojených s ubytovaním

Triedenie ubytovacích zariadení podľa Kategórie a triedy v databáze DATACUBE:

Triedenie do krajov – 6 kategórií ubytovacích zariadení

Hotely (motely) ***** , ****

Ostatné hotely (motely botely) spolu

Penzióny

Turistické ubytovne, chatové osady

Ubytovanie v súkromí

Ostatné inde neuvedené^{*)}

Triedenie do okresov – 3 kategórie ubytovacích zariadení

Hotely (motely botely)

Penzióny

Ostatné inde neuvedené^{**)}

^{*)}V prípade triedenia do 6 kategórií zahŕňa kategória „Ostaté inde neuvedené“ – kemping (minikemping) táborské, apartmánový dom, ostatné (kúpele, ozdravovne, rekreačné podnikové zariadenie, doškoľovacie stredisko, študentské domovy, podnikové ubytovne, chaty a pod.).

^{**)}V prípade triedenia do 3 kategórií zahŕňa kategória „Ostaté inde neuvedené“ všetky ubytovacie zariadenia okrem hotelov (motelov, botelov) a penziónov.

Izba - Izba (kajuta) návštevníka je uzamykateľný ubytovací priestor, ktorý musí byť vetrateľný, obytná časť osvetlená denným svetlom a vo vykurovacom období sa musí vykurovať. Zahŕňa obytnú plochu izby, prípadne predsieň a hygienické zariadenie.

Počet izieb - Počet izieb k poslednému dňu mesiaca určených pre cestovný ruch.

Lôžka v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu zahŕňajú všetky lôžka určené na nočný odpočinok hostí, vrátane príležitostných lôžok. Nepatria sem lôžka určené pre majiteľa a zamestnancov ubytovacieho zariadenia.

Miesta na voľnej ploche sú základné kempovacie jednotky pre stany, stan a osobný automobil, obytné prívesy, obytné motorové vozidlo x 4. V jednej kempovacej jednotke sa počíta s umiestnením 4 osôb.

Počet lôžok (vrátane kempingových miest) - Ide o počet lôžok (stálych a príležitostných) vrátane miest na voľnej ploche k poslednému dňu sledovaného obdobia

Návštevník v ubytovacom zariadení cestovného ruchu je osoba (okrem personálu a majiteľa),

ktorá použije služby zariadenia na prechodné ubytovanie bez ohľadu na krajinu trvalého pobytu. Do počtu návštevníkov sa započítavajú aj deti. Návštevník použije ubytovacie služby z dôvodu dovolenky, zájazdu, služobnej cesty, účasti na športovom stretnutí, školení a kurzov, sympóziu, pobytu v kúpeľoch a ozdravovniach, návštevy priateľov a príbuzných, účasti na cirkevných udalostiach a pod. Patrí sem tiež ubytovanie detí v škole v prírode, v letných a zimných táboroch. Medzi návštevníkov v ubytovacom zariadení nepatria domáci a zahraniční pracujúci zamestnaní na Slovensku, ktorí používajú dočasne zariadenie ako ubytovňu.

Zahrančný návštevník ubytovaný v ubytovacom zariadení je osoba, ktorá navštívi krajinu a nemá v nej trvalý pobyt. Do počtu návštevníkov sa započítavajú aj deti. Zahrančný návštevník použije ubytovacie služby z dôvodu dovolenky, zájazdu, služobnej cesty, účasti na športovom stretnutí, školení a kurzov, sympóziu, pobytu v kúpeľoch a ozdravovniach, návštevy priateľov a príbuzných, účasti na cirkevných udalostiach a pod. Výnimkou sú osoby, ktoré prichádzajú kvôli zárobkovej činnosti, príprave na povolanie (dlhodobé štúdium) alebo zriadeniu trvalého bydliska. Nezapočítavajú sa ani členovia diplomatických zborov a ozbrojených síl služobne sa zdržujúci v krajine.

Prenocovania návštevníkov v ubytovacom zariadení cestovného ruchu vyjadrujú počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacom zariadení cestovného ruchu za určité časové obdobie. Pri vykazovaní návštevníkov ubytovaných v ubytovacích zariadeniach ku koncu mesiaca, resp. štvrťroka a zotrvávajúci tam až do nasledujúceho mesiaca, resp. štvrťroka sa návštevník započíta len raz. Počet prenocovaní sa započíta podľa skutočného prenocovania návštevníka v príslušnom období.

Tržby za ubytovacie služby zahŕňajú tržby za prenocovanie návštevníkov (domácich a zahraničných), tržby za umiestnenie stanu, motorového vozidla, prívesu, za pripojenie na elektrickú sieť a pod. (bez ohľadu na spôsob úhrady tržieb za ubytovanie). Ďalej sa zahŕňajú tržby za služby súvisiace s ubytovaním (napr. pranie a čistenie bielizne, použitie kúpeľne a pod.). Nezahŕňajú sa tržby za služby osobného charakteru, napr. kozmetika, kaderníctvo, manikúra, pedikúra a pod. Do roku 2020 sa vykazovali tržby za ubytovanie vrátane DPH, od roku 2021 sú tržby uvádzané bez DPH.

Priemerná cena za ubytovanie v ubytovacích zariadeniach (Eur) je cena za ubytovanie jedného návštevníka a jednu noc

Využitie izieb (v %) – využitie izieb návštevníkmi k poslednému dňu sledovaného obdobia, ukazovateľ sa vypočíta ako počet obsadených izieb /počet izieb x počet prevádzkových dní

Využitie stálych lôžok (miest) v ubytovacích zariadeniach (v %) využitie stálych lôžok návštevníkmi za sledované obdobie – využitie ukazovateľ sa vypočíta ako počet prenocovaní za štvrťrok / počet stálych lôžok k dispozícii návštevníkom za štvrťrok x 100

Detailné informácie sú v dátových kockách ubytovacej štatistiky v Datacube a obsahujú informácie od roku 2017 za porovnateľný časový rad počtu ubytovacích zariadení v Registri ubytovacích zariadení aktualizovanom v ročnej periodicite.

ŠÚ SR aplikoval primárnu a sekundárnu ochranu týchto dát tak, aby údaje v mesačnej a následne aj v štvrtročnej periodicite a takisto v ich časových kumulatívoch a jednotlivých tabuľkách neobsahovali dáta dôvernej povahy a bola zabezpečená ochrana dôverných údajov vyplývajúca zo zákona o štátnej štatistike č. 540/2001 Z.z. §2g a §30, a to nielen cez počet ubytovacích zariadení, ale i s ohľadom na dominanciu hodnôt ubytovacích zariadení.

ŠÚ SR zverejňuje maximálny objem štatistických informácií o ubytovacích zariadeniach, ktoré nemajú dôverný charakter. Agregované údaje kompilované aplikáciou matematicko-štatistických metód odhadu sú údaje s nižšou spoľahlivosťou označené príznakom „(u)“.

Špecifiká ochrany dôverných údajov v štatistike ubytovacích zariadení cestovného ruchu p>

Zverejnené dátové kocky poskytujú širokú škálu informácií o činnosti ubytovacích zariadení. Vzhľadom k vysokej úrovni ich podrobnosti je však nutné sa zaoberať aj otázkou dôvernosti údajov v nich obsiahnutých. Hlavným úskalím pri ich publikácii je úroveň obcí – vo viac ako 60% obcí v SR nie je žiadne ubytovacie zariadenie (na základe Registra ubytovacích zariadení ŠÚSR), pričom vo väčšine zvyšných sa nachádzajú maximálne dve ubytovacie zariadenia. Ďalšími kritickými bodmi sú vzájomná prepojitelnosť dátových kociek a ich hierarchická štruktúra – veľké množstvo hodnôt sa nachádza vo viacerých kockách a na viacerých úrovniach. Takto zostavené dátové kocky prinášajú pridanú hodnotu pre užívateľov v podobe podrobných viacúrovňových informácií, na druhej strane však zvyšujú nároky na ich ochranu.

ŠÚ SR zabezpečuje ochranu dôverných štatistických údajov v dátových kockách za štatistiku ubytovacích zariadení v dvoch stupňoch:

primárna ochrana – zakryjú sa hodnoty, ktoré nespĺňajú kritériá dôvernosti údajov:

pravidlo minimálnej frekvencie – publikovaná hodnota musí byť tvorená súčtom hodnôt aspoň troch spravodajských jednotiek

pravidlo p% – publikovaná hodnota nesmie umožniť príliš presný odhad hodnoty spravodajskej jednotky

sekundárna ochrana – zakryjú sa hodnoty, ktoré spĺňajú kritériá dôvernosti údajov, avšak bez ich zakrytia by bolo možné prostredníctvom súčtov a medzisúčtov presne vypočítať hodnoty dôverných údajov zakrytých v 1. kroku

Proces primárnej ochrany sa týka obzvlášť úrovne obcí (v nezanedbateľnej miere však aj úrovne okresov). Vzhľadom k viacstupňovej prepojenosti a komplexnosti systému dátových kociek sa však následne proces sekundárnej ochrany prenáša aj do ostatných kociek; tento efekt o.i. ovplyvňuje aj údaje o návštevníkoch v okresoch SR podľa krajín pôvodu. Keďže jednotlivé krajiny sú v tejto dátovej kocke iba riedko zastúpené, proces výberu vhodnej sekundárne zakrytej bunky je komplikovaný, čo vo výsledku spôsobuje vyššiu mieru celkového zakrytia hodnôt. V údajoch je možné pozorovať aj situáciu, kedy je za daný okres zakrytý celkový počet zahraničných návštevníkov, avšak nie všetky krajiny. Táto nastáva práve z dôvodu viacstupňovej sekundárnej ochrany – v dátovej kocke na úrovni obcí sa kvôli riedkej zahraničnej návštevnosti v jednotlivých obciach daného okresu sekundárne zakryje počet zahraničných návštevníkov za celý okres, pričom toto zakrytie sa následne preniesie aj do dátovej kocky na úrovni okresov a krajín pôvodu. V nej je potom potrebné iba nepatrným sekundárnym zakrytím hodnoty za niektorú krajinu zabezpečiť ochranu preneseného zakrytia a nie je tak potrebné utajovať hodnoty za všetky krajiny; to sa deje iba v situácii, kedy je dôverná celková hodnota za daný okres.

Dôležitý je aj časový aspekt ochrany dôverných údajov. Vzhľadom k tomu, že kumulatívna hodnota za dané obdobie je súčtom hodnôt za jednotlivé mesiace, k výpočtu dôverných údajov by mohlo dôjsť aj v tomto smere, a preto musí byť kumulant za obdobie obsahujúce o.i. aj dôverné hodnoty tiež zakrytý. ŠÚSR pri voľbe vhodného sekundárneho zakrytia v danom mesiaci zohľadňuje časový aspekt tak, aby bol publikovaný čo možno najväčší objem kumulatívnych údajov.

V procese tvorby dizajnu dátových kociek za štatistiku ubytovacích zariadení bolo otestovaných viacero alternatív. Zvolená bola tá, ktorá maximalizuje objem poskytovaných údajov a minimalizuje objem celkovej ochrany.

Organizovaný cestovný ruch

Organizovaný cestovný ruch v SR poskytuje informácie z ročného zisťovania CR 6-01 (Ročný výkaz o vybraných službách v cestovnom ruchu). Obsahuje štatistické informácie o pricestovaniach zahraničných návštevníkov na Slovensko (zahraničný aktívny cestovný ruch) a vycestovaniach slovenských občanov do zahraničia (zahraničný pasívny cestovný ruch) podľa cieľovej krajiny, ktorí pri svojich cestách použili služby cestovných kancelárií a cestovných agentúr.

Spravodajská povinnosť sa vzťahuje na všetky cestovné kancelárie, cestovné agentúry a ostatných poskytovateľov služieb cestovného ruchu, ktorých hlavná činnosť je klasifikovaná v kóde 79 klasifikácie SK NACE Rev. 2 zapísané do obchodného registra a fyzické osoby zapísané do živnostenského registra, ktoré poskytujú služby cestovného ruchu podľa sídla subjektu. Údaje sú publikované za organizovaný zahraničný aktívny, pasívny a domáci cestovný ruch. Tržby sú špecifikované podľa druhu cestovného ruchu (tržieb z aktívneho, pasívneho a domáceho cestovného ruchu) a podľa činností.

Účastník aktívneho cestovného ruchu je zahraničný návštevník, ktorý využije služby cestovného ruchu pri svojej ceste do Slovenskej republiky, ktorá nie je krajinou jeho trvalého pobytu. Účastník aktívneho zahraničného cestovného ruchu je osoba, ktorá uskutoční cestu z dôvodu dovolenky, zájazdu, služobnej cesty, účasti na športovom stretnutí, školení, kurze a sympóziu, pobytu v kúpeľoch a ozdravovniach, návštevy priateľov a príbuzných, účasti na cirkevných udalostiach a pod. Výnimkou sú osoby, ktoré cestujú kvôli zárobkovej činnosti, príprave na povolanie (dlhodobé štúdium) alebo zriadeniu trvalého bydliska. Nezapočítavajú sa ani členovia diplomatických zborov a ozbrojených síl služobne sa zdržujúci v krajine. Pobyt účastníka aktívneho cestovného ruchu nesmie trvať dlhšie ako 1 rok.

Účastník pasívneho cestovného ruchu je slovenský občan, ktorý využije služby cestovného ruchu pri svojich cestách do zahraničia.

Účastník pasívneho zahraničného cestovného ruchu je osoba, ktorá uskutoční cestu z dôvodu dovolenky, zájazdu, služobnej cesty, účasti na športovom stretnutí, školení, kurze a sympóziu, pobytu v kúpeľoch a ozdravovniach, návštevy priateľov a príbuzných, účasti na cirkevných udalostiach a pod. Výnimkou sú osoby, ktoré cestujú kvôli zárobkovej činnosti, príprave na povolanie (dlhodobé štúdium) alebo zriadeniu trvalého bydliska. Nezapočítavajú sa ani členovia

diplomatických zborov a ozbrojených síl služobne sa zdržujúci v krajine. Pobyt účastníka pasívneho cestovného ruchu nesmie trvať dlhšie ako 1 rok.

Zdroj údajov

Všetky publikované údaje sú výsledkom štatistických zisťovaní vykonaných ŠÚ SR. Širšie informácie možno získať v ročnej publikácii Organizovaný cestovný ruch v SR.

Domáci a výjazdový cestovný ruch

Domáci a výjazdový cestovný ruch poskytuje základné informácie o účasti rezidentov Slovenskej republiky na cestovnom ruchu. Respondentom v štvrtročnom zisťovaní v domácnostiach na území SR je člen domácnosti, ktorý je starší ako 15 rokov a v sledovanom období uskutočnil cestu/pobyt zo súkromných alebo služobných dôvodov mimo svojho obvyklého prostredia.

Obvyklé prostredie je geografická oblasť, v rámci ktorej daná osoba uskutočňuje svoje pravidelné životné činnosti (miesto trvalého bydliska, prechodného bydliska, pracovisko, pôsobisko respondenta.

Domáci cestovný ruch je cestovanie rezidentov v rámci SR, mimo ich obvyklého prostredia.

Výjazdový cestovný ruch je cestovanie rezidentov do zahraničia.

Dlhodobý pobyt je cesta za účelom dovolenky, mimo obvyklého prostredia, na ktorej účastník trávi aspoň 4 noci za sebou; dovolenkový pobyt nesmie prekročiť 12 mesiacov.

Krátkodobý pobyt je cesta za účelom dovolenkového pobytu, mimo obvyklého prostredia, na ktorej účastník trávi najmenej 1 noc a najviac 3 noci za sebou.

Služobná cesta je cesta služobného/pracovného charakteru mimo obvyklého prostredia s najmenej jedným prenocovaním; služobná cesta nesmie prekročiť 12 mesiacov.

Celkové výdavky zahŕňajú výdavky za zájazd, výdavky za ubytovanie, stravovanie a dopravu mimo zájazd, nákup tovaru (tovar spotrebovaný počas cestovania a pobytu, malé trvalé veci na osobné použitie, darčeky a suveníry) a ostatné výdavky na rekreáciu (vstupenky na kultúrne a športové podujatia, náklady za prenájom športových potrieb, poistné, poplatky za zmenárenské služby a pod.)

Zdroj údajov

Všetky publikované údaje sú výsledkom štatistických zisťovaní vykonaných ŠÚ SR.